

LV 47.1 Rapport Commissie Opleiding Predikanten (COP)

Op weg naar een nieuwe basisopleiding voor a.s predikanten binnen de Ned. Geref. Kerken

INHOUD

Inleiding

- 1. Taak, samenstelling en werkwijze van de commissie**
  - 1.1 Voorgeschiedenis
  - 1.2 Besluit Landelijke Vergadering Doorn en taak commissie
  - 1.3 Samenstelling van de commissie
  - 1.4 Aantal vergaderingen
  - 1.5 Uitgangspunten en overwegingen
  - 1.6 Besluit en werkwijze

- 2. Gedachtewisseling Theologische Universiteit Apeldoorn**
  - 2.1 Inzet bespreking
  - 2.2 Resultaat bespreking

- 3. Gedachtewisseling Theologische Studie Begeleiding**
  - 3.1 Voordelen/nadelen van huidige opzet TSB resp. toekomstige opzet opleiding sinstituut
  - 3.2 Vakken, accenten, vaardigheden, stage en mentoraat
  - 3.3 Theologiestudenten die (nog) geen predikant willen worden

- 4. Gedachtewisseling Nederlands Gereformeerd Seminarie Amersfoort**
  - 4.1 Voors en tegens nieuwe basisopleiding
  - 4.2 Brief 14 september 2000

- 5. Gedachtewisseling theologiestudenten Ned. Geref. kerken**
  - 5.1 Weergave standpunten

- 6 Evaluatie**
  - 6.1 Wat betreft het college van hoogleraren van de TU Apeldoorn
  - 6.2 Wat betreft de begeleiders van de TSB
  - 6.3 Wat betreft het bestuur van het NGS Amersfoort
  - 6.4 Wat betreft de theologiestudenten

- 7. Conclusies en aanbevelingen**

Slot

Bijlage

Inleiding

Het doet ons genoegen u hierbij het rapport van de door de Landelijke Vergadering van Doorn (1998) ingestelde *Commissie Opleiding Predikanten* aan te kunnen bieden.

Het rapport is als volgt opgebouwd:

- Hoofdstuk 1 geeft een inleiding op het werk van de commissie, waarin de voorgeschiedenis wordt samengevat. Verder vindt u hierin taak, samenstelling, uitgangspunten en werkwijze van de commissie.
- Hoofdstuk 2 biedt een samenvatting van het gesprek met het college van hoogleraren van de Theologische Universiteit Apeldoorn.
- Hoofdstuk 3 volgt met een weergave van de ideeën van de begeleiders van de Theologische Studie Begeleiding
- Hoofdstuk 4 bevat een samenvatting van de inzichten en standpunten van het bestuur van het Nederlands Gereformeerd Seminarie.
- Hoofdstuk 5 geeft een weergave van de zienswijzen van een aantal theologiestudenten uit de Ned. Geref. kerken.
- Hoofdstuk 6 komt met een tussenevaluatie, waarin op basis van de voorafgaande hoofdstukken enkele evaluerende opmerkingen worden gemaakt.
- Hoofdstuk 7 eindigt tenslotte met een aantal conclusies en aanbevelingen op basis waarvan de Landelijke Vergadering Amersfoort 2001 kan oordelen of verder gegaan met het ontwerp voor een eigen basisopleiding en het overleg over het programma voor een eigen basisopleiding.

Moge de HERE God uw beraadslagingen zegenen!

Met hartelijke broedergroeten,
namens de commissie,
K.R. Veenhof, voorzitter
R. Venderbos, secretaris

1. Taak, samenstelling en werkwijze van de commissie

Hieronder wordt ingegaan op de taak, samenstelling en werkwijze van de commissie. Omdat het werk van de commissie niet op zichzelf staat, wordt eerst iets opgehaald uit de voorgeschiedenis.

1.1 Voorgeschiedenis

Op menige Landelijke Vergadering van onze Nederlands Gereformeerde kerken (NGK) is gesproken over de opleiding tot de dienst des Woords. Vóór het ontstaan van de Ned. Geref. kerken in 1967-69 was het in de Vrijgemaakt Geref. kerken vanzelfsprekend, dat a.s. predikanten hun opleiding volgden aan de Theologische Hogeschool te Kampen. Die vanzelfsprekendheid was voorbij, toen de latere Ned. Geref. kerken buiten het verband van die kerken kwamen te staan. De theologiestudenten zochten toen her en der een onderkomen.

Van 1972 tot 1998 hebben onze kerken het standpunt ingenomen, dat er (nog) geen redenen waren om een eigen predikantsopleiding op te zetten. Deze beslissing ging gepaard met een advies aan a.s. predikanten om de Theologische Hogeschool van de Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK) in Apeldoorn te studeren. Dit zogenaamde "Apeldoorn-advies" werd door de Landelijke Vergadering van Wezep 1978 verder geformaliseerd, waarbij uitgesproken werd:

"In de situatie, waarin de zaak van de opleiding in onze kerken verkeert, verdient een studie aan de Theologische Hogeschool te Apeldoorn de voorkeur boven die aan de Universiteiten. Een studie aan laatstgenoemde instellingen verdient ernstig te worden ontraden."

Omdat dit advies nooit een bindende eis was, bleven a.s. predikanten aan verschillende opleidingen studeren: aan Rijksuniversiteiten, aan de Vrije Universiteit te Amsterdam, aan de Theologische Hogeschool der Gereformeerde Kerken in Nederland te Kampen (Oudestraat), sinds 1974 ook aan in het in oktober 1973 opgerichte Nederlands Gereformeerd Seminarie te Amersfoort en aan diverse instellingen in het buitenland. Deze diversiteit bestaat nog steeds en lijkt de laatste jaren weer toe te nemen, met de grootste aantallen studenten aan de Theologische Universiteit Apeldoorn, aan het Nederlands Gereformeerd Seminarie te Amersfoort en aan de Universiteit Utrecht.

Deze diversiteit bracht echter problemen met zich mee. In het Verslag van de Raad van Toezicht en Advies voor de Theologische Studiebegeleiding aan de Landelijke Vergadering van Apeldoorn 1994 werd gemeld, dat deze verscheidenheid "bij kerkelijke examina hinderlijk en soms verwarrend werkte". De problemen werden in een drietal categorieën onderscheiden. Van verschillende instellingen moest gezegd worden, dat het onderwijs niet Schriftgetrouw is. Van andere instellingen zou gelden dat de studiepakketten zo zijn samengesteld, dat de a.s. predikant onvoldoende theobgisch kennisniveau opdoet. Tenslotte wordt ook geconstateerd dat verschillende instellingen tekortschieten in praktische vorming en toerusting. Daarom besloot de Landelijke Vergadering van Apeldoorn (1994) een commissie in te stellen, die de taak kreeg de eenheid in opleiding te bevorderen. Daarbij zou de wenselijkheid c.q. mogelijkheid van een gehele of gedeeltelijke eigen opleiding onderzocht moeten worden.

Op de Landelijke Vergadering van Doorn (1998) bracht deze *Commissie Opleiding Predikanten* een uitgebreid rapport uit. In dit rapport wordt allereerst een analyse gegeven van de complexe opleidingssituatie. Vervolgens wordt een aantal vereisten genoemd, waaraan een goede opleiding zou moeten voldoen. Mede op basis van gesprekken met de Theologische Universiteit Apeldoorn en het Nederlands Gereformeerd Seminarie in Amersfoort worden tenslotte enkele opties aangereikt, die variëren van de opleidingssituatie laten zoals ze nu is tot het kiezen voor een volledige of gedeeltelijke eigen opleiding. Een gedeeltelijke eigen opleiding zou kunnen zijn een eigen basisopleiding, die dan elders nog afgerond moet worden óf een eigen opleiding als afronding van een studie die elders gevolgd is.

1.2 Besluit LV Doorn en taak commissie

Het rapport van de *Commissie Opleiding Predikanten* werd op vier zittingen van de Landelijke Vergadering besproken. Niet eerder werd zo breedvoerig de zaak van de opleiding onder de loep genomen. Ook was het voor het eerst dat de positie van het Nederlands Gereformeerd Seminarie expliciet aan de orde kwam. Op de zitting van 16 september 1998 kon een tweeledig besluit genomen worden.

Het eerste deel van het besluit had betrekking op de situatie voor de korte termijn, het tweede deel op de situatie voor de lange termijn.

Voor de korte termijn heeft de LV o.m. uitgesproken, dat onder een deugdelijke opleiding tot predikant verstaan dient te worden: het doctoraal II van de Theologische Universiteit Apeldoorn óf de opleiding aan het Nederlands Gereformeerd Seminarie, bij voorkeur aangevuld met het doctoraal II van de Theologische Universiteit Kampen (Broederweg) of van de Theologische Universiteit Apeldoorn. Voor studenten die een andere opleidingsweg kiezen geldt, dat zij het doctoraal II examen moeten afleggen. Dit examen moet aangevuld met de kerkelijke vakken, en het is ter beoordeling van de studiebegeleiders of daarop nog aanvullende tentamens nodig zijn. Voor alle studenten geldt dat zij verplicht zijn deel te nemen aan de bijeenkomsten van de Theologische Studie Begeleiding.

Voor de lange termijn sprak de LV uit:

De Landelijke Vergadering Doorn 1998 der Nederlands Gereformeerde Kerken, in vergadering bijeen op 16 september 1998, kennis genomen hebbend van het Eindrapport van de Commissie Opleiding Predikanten,

overwegende

- 1. dat door de kerken de Theologische Studie Begeleiding is opgezet als noodzakelijke aanvulling op de studie aan de verschillende opleidingen;*
- 2. dat daarnaast het Nederlands Gereformeerd Seminarie een opleiding tot predikant verzorgt en dat deze instelling zich inmiddels een eigen plaats binnen de kerken heeft verworven;*
- 3. dat het naast elkaar bestaan van deze beide instituten leidt tot versnippering van krachten; en*
- 4. dat meer eenheid in de opleiding tot het ambt van dienaar des Woords derhalve wenselijk is*

besluit

1. een commissie in te stellen, die

a. de mogelijkheden onderzoekt van integratie van het onderwijs aan het Nederlands Gereformeerd Seminarie en de toerusting door de Theologische Studie Begeleiding tot een eigen basisopleiding tot het ambt van dienaar des Woords, zulks in goed overleg met het NGS en de TSB;

b. een financieel overzicht samenstelt van inkomsten en uitgaven gerelateerd aan de mogelijkheden;

c. voorts afdoende informatie verwerft over het kunnen verkrijgen van (overheids)erkenning;

2. dat deze commissie in haar onderzoek de vraag betreft, hoe deze basisopleiding afgerond kan worden door een doctoraalopleiding aan één der Theologische Universiteiten, waarbij in eerste instantie gedacht wordt aan Apeldoorn; en

3. dat deze commissie verzocht wordt over dit onderzoek aan de eerstkomende Landelijke Vergadering te rapporteren.

Dit tweede deel van het besluit heeft dus betrekking op het werk van de commissie. Daaruit wordt duidelijk dat onze kerken de behoefte hebben om te komen tot een vorm van opleiding, die meer inhoud geeft aan de eigen verantwoordelijkheid van de kerken ten aanzien van de vorming van haar toekomstige predikanten, waarbij de eenheid en de kwaliteit van de opleiding bevorderd wordt. Daarbij is ervoor gekozen om die eigenheid vooral te zoeken in de basis en niet in de kop van de opleiding.

1.3 Samenstelling van de commissie

De Landelijke Vergadering benoemde tot leden van de commissie:

C.J. Bos	Wageningen
A.Th. van Deursen	Bloemendaal
C.M. van der Klis	Stellendam, thans Wormer
B. Krol	Amerongen
J. Stuij	Kampen
K.R. Veenhof	Heemstede
R. Venderbos	Dalfsen

Als voorzitter en secretaris werden resp. benoemd de broeders Veenhof en Venderbos.

1.4 Aantal vergaderingen

De commissie kwam 10 keer in vergadering bijeen en heeft gesprekken gehad met het college van hoogleraren van de Theologische Universiteit der Christelijke Gereformeerde Kerken te Apeldoorn (TUA), de begeleiders van de Theologische Studiebegeleiding (TSB), het bestuur van het Nederlands Gereformeerd Seminarie (NGS) te Amersfoort en een afvaardiging van theologiestudenten uit onze kerken.

1.5 *Uitgangspunten en overwegingen*

De commissie heeft eerst enkele uitgangspunten vastgesteld op basis waarvan vervolgens onze werkwijze is opgesteld.

De commissie realiseert zich heel wel, dat er in principe twee soorten basisopleiding mogelijk zijn, waartussen een keuze gemaakt moet worden:

A. een geheel zelfstandige opleiding

Bij een eigen basisopleiding denkt men in eerste instantie aan een geheel zelfstandige opleiding van 3 à 4 jaar (straks: tot het baccalaureaat). Deze wordt normaliter elders voortgezet ter verkrijging van een D-II, waarbij doorstroming generaal (dus niet maar voor of door een individuele student) geregeld moet zijn. Daarbij moeten programmatische garanties worden getroffen voor aansluiting en tegen tijdsverlies. De gehele basisopleiding kan dan in eigen "kerkelijke" handen worden gehouden.

Het betekent wel afzien van studiefinanciering en wettelijke erkenning en aanzienlijke investeringen voor het doceren van een reeks weinig "identiteitsgevoelige" basisvakken, voor een klein aantal studenten (ca. 5 per jaar?), in een ook voor studenten onaantrekkelijk academisch isolement. Het betekent ook navenant minder greep op de laatste studie jaren, waarin de stage en de praktische toerusting aan bod moeten komen. Men kan zich moeilijk voorstellen dat naast deze praktische onderdelen ook nog andere onderdelen worden "afgestaan".

B. een opleidings- en begeleidingsinstituut in combinatie met de TU Apeldoorn

Het alternatief is een eigen opleidings- en begeleidingsinstituut in combinatie met inschrijving aan een van de universiteiten, met name de TU Apeldoorn. Aan het eigen instituut wordt dan een aantal door eigen docenten verzorgde en door de TUA erkende studieonderdelen (bijv. preekcolleges) verzorgd, plus de eigen praktische stage geregeld. Voorts zet dit instituut zich in voor de verwerving van niet-theologische vaardigheden. Ook worden bij enkele "identiteitsgevoelige" studieonderdelen eigen accenten aangebracht. Tenslotte is dit instituut verantwoordelijk voor het eigen mentoraat en de pastorale zorg voor studenten.

Als UITGANGSPUNTEN voor het maken van een keuze zijn vastgesteld:

1. In de eerste plaats is de commissie van oordeel, dat het *voorkeur verdient om een organisatorisch-bestaurlijke link te leggen met een bestaand wettelijk erkend of aangewezen opleidingsinstituut*. Daarvoor heeft de commissie twee redenen. In de eerste plaats schept deze constructie garanties voor kwaliteit en niveau van het onderwijs. Bovendien worden daarmee mogelijkheden voor maatschappelijke erkenning en studiefinanciering geboden. Studenten zouden gedupeerd en wellicht afgeschrikt worden door het missen van studiefinanciering en van een rechtsgeldig diploma, terwijl ze de facto wel de vereiste studieprestatie geleverd hebben.
2. In de tweede plaats is de commissie van oordeel, dat *het opzetten van een eigen basisopleiding niet uitsluit, dat voor een aantal nader te bepalen vakken een beroep wordt gedaan op andere onderwijsinstelling(en)*. Andere instellingen kunnen vakken en vaardigheidstrainingen bieden, die uitstekend passen in het eigen onderwijspakket. Aan de andere kant hecht de commissie eraan, dat een belangrijk onderdeel van de praktische toerusting (stage) binnen de eigen opleiding valt.
3. Vanwege de door de Landelijke Vergadering uitgesproken voorkeur voor een doctoraal afronding van de eigen basisopleiding aan de Theologische Universiteit Apeldoorn is het verder van belang, dat er *inhoudelijk afstemming plaatsvindt tussen deze basisopleiding en de Theologische Universiteit van Apeldoorn*. Deze inhoudelijke afstemming gaat ervan uit, dat de aan de Ned. Geref. basisopleiding behaalde studieresultaten erkend worden.

Op basis van deze uitgangspunten heeft de commissie besloten, dat alternatief B de voorkeur verdient totdat blijkt dat het onhaalbaar blijkt.

Bij deze keuze hebben de volgende OVERWEGINGEN een rol gespeeld:

- a. Alternatief B geeft de mogelijkheid de jarenlange goede samenwerking met de TUA voort te zetten. Deze samenwerking is de laatste jaren versterkt door een goede overeenkomst over het onder eigen d.w.z. TSB-regie uitvoeren van de praktische stage, en door het toekennen van studiepunten aan onze studenten voor de deelname aan de TSB-bijeenkomsten. Ook zijn de in de studententijd te Apeldoorn tussen a.s. predikanten van beide kerken gegroeide kontakten waardevol, deze dragen ook later op plaatselijk niveau vrucht.
- b. Het opzetten en in stand houden van een geheel eigen basisopleiding zal, ook als het om bescheiden voorzieningen gaat, aanzienlijk meer kosten meebrengen dan thans het geval is. Voor docenten (waaronder één frul time, een rector van het eigen opleidingsinstituut), huisvesting (een pand met enkele kamers, collegieruimtes en bibliotheek), exploitatie en onderhoud, secretariële taken, bibliotheek, kosten stages en niet zelf te verzorgen praktische toerusting, etc. zal vermoedelijk bijna twee keer zoveel beschikbaar moeten worden gesteld als thans vanuit onze kerken wordt opgebracht voor het werk van de TSB en het NGS. Een bijdrage van tenminste f 15,00 per kerklid zal nodig zijn.
- c. De commissie realiseert zich dat er accentverschillen zijn tussen de Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK) en de Nederlands Gereformeerde kerken (NGK), waar het gaat om bepaalde onderdelen van de theologie. Accentverschillen zijn ook aan te wijzen op het meer praktische vlak van de functie van het kerkverband en de gehanteerde kerkenorde. Ook is de commissie op de hoogte van de officiële standpuntbepaling van de CGK ten opzichte van de NGK, welke op bepaalde punten kritisch is. Toch waarderen onze kerken de opleiding aan de TU Apeldoorn als een voor onze a.s. predikanten goede opleiding, waaraan wij ze kunnen toevertrouwen.
- d. Een klein kerkgenootschap als de NGK moet oppassen voor een theologisch isolement binnen een snel seculariserende samenleving. Ook zal het voor zo'n klein kerkgenootschap niet meevallen een geheel eigen basisopleiding in de toekomst te blijven bemenen. Daarom dienen krachten gebundeld en waar mogelijk samenwerking gezocht te worden met wie zij één in het geloof is.

1.6 Besluit en werkwijze

Op basis van de onder 1.5 genoemde uitgangspunten en de overwegingen die daarbij een rol gespeeld hebben is besloten om in overleg te treden met vertegenwoordigers van resp. de Theologische Universiteit Apeldoorn, het Nederlands Gereformeerd Seminarie Amersfoort en de Theologische Studie Begeleiding teneinde de mogelijkheden te onderzoeken van een eigen opleidings- en begeleidingsinstituut in combinatie met de TU Apeldoorn. Pas wanneer dat onmogelijk blijkt, wordt de mogelijkheid van een geheel zelfstandige basisopleiding onderzocht.

2. *Gedachtewisseling Theologische Universiteit Apeldoorn*

Evenals de vorige *Commissie Opleiding Predikanten* heeft onze commissie contact gezocht met het College van Hoogleraren te Apeldoorn. De commissie ging daarheen niet zonder verwachting. Immers, de TU Apeldoorn stelt duidelijk prijs op deelname van onze studenten en op een goede samenwerking met onze kerken. Dit wordt onderstreept door de recente bereidheid de praktische stage aan de TSB toe te vertrouwen, de deelname aan de TSB-bijeenkomsten als studieonderdeel te erkennen en met studiepunten te honoreren, en de principiële bereidheid enkele colleges/onderdelen aan ons uit te besteden en het optreden van gastdocenten uit onze kring te overwegen. Op 8 februari 2000 vond een gesprek plaats. Onderstaand wordt ingegaan op de inzet van de bespreking van onze kant en vervolgens het resultaat.

2.1 Inzet bespreking

Aan het college van hoogleraren heeft de commissie verslag gedaan van de besluitvorming op de laatstgehouden Landelijke Vergadering. Vervolgens heeft de commissie geschreven, dat ze voor de nieuw op te zetten basisopleiding graag een organisatorisch-bestuurlijke link zouden willen leggen met de TU Apeldoorn. Als motief voor dit voorstel hebben we aangegeven, dat we op dezelfde confessionele grondslag staan en intussen jarenlange en goede ervaring hebben opgedaan met de TU Apeldoorn.

Als nadere uitwerking van onze gedachten hebben we het volgende concrete voorstel gedaan. Het door onze kerken op te richten instituut voor de basisopleiding van predikanten wordt ondergebracht bij de TU Apeldoorn. Gedacht kan worden aan een vorm van samenwerking, die de Stichting voor Reformatorische Wijsbegeerte sinds jaar en dag met verschillende universiteiten in den lande heeft. Deze Stichting kent een aantal door haar benoemde docenten en buitengewoon hoogleraren, die hun werk verrichten in opdracht van deze Stichting maar daartoe verbonden zijn aan een (inter)faculteit van een der universiteiten. Ned. Geref. docenten zouden naar analogie hiervan worden benoemd en betaald door de NGK, en als bijzonder hooglearaar een nul-benoeming aan de Universiteit van Apeldoorn ontvangen.

Een mogelijkheid om dit te realiseren kan zijn dat een aantal door deze NG-docenten te geven vakken als keuzecluster binnen de opleiding aan de TU Apeldoorn wordt aangeboden. De wijze waarop dit gebeurt en de omvang daarvan zou nader besproken moeten worden. In theorie en wellicht ook in de praktijk -dat zou uit nader overleg moeten blijken! - kan dit betekenen, dat een niet onbelangrijk deel van de vakken aan deze NG-basisopleiding door docenten van de TU Apeldoorn gegeven wordt. In dit verband is gewezen op de praktijk in onze kerken, dat aan het Ned. Geref. Seminarie op het oude kandidaatsniveau afgestudeerden, soms met enige aanvulling, worden toegelaten voor de D-II studie aan de TU Apeldoorn. De vorm die ons nu voor ogen staat betekent in feite een uitbreiding van die samenwerking tot in de kandidaats- of D-I fase.

2.2 Resultaat bespreking

Het resultaat van de bespreking laat zich als volgt samenvatten. Onderbrenging bij de TU Apeldoorn van een door de NG-kerken op te zetten basisopleiding is naar de mening van het college van hoogleraren een brug te ver. Het idee van een nul-benoeming van NG-docenten aan de TU Apeldoorn lijkt op dit moment ook onhaalbaar.

Toch zou de TU Apeldoorn de eigen Ned. Geref. basisopleiding kunnen helpen:

De Ned. Geref. studenten schrijven zich officieel in bij de TU Apeldoorn, waarmee ze recht op studiefinanciering hebben. Ze volgen de vakken aan de TU Apeldoorn met uitzondering van een aantal vakken welke aan het eigen instituut van de NG-kerken gedoceerd worden. Laatstgenoemde vakken worden erkend door de TU Apeldoorn, zodat daarvoor een (uitgebreide) compensatieregeling getroffen wordt. Het NG-instituut zou zich niet hoeven te beperken tot de vakken in de basisopleiding. Alleen zal duidelijk zijn, dat het hoofdvak in de DII-fase niet "uitbested" kan worden.

Het college van hoogleraren vraagt verder aandacht voor de eisen, die door de overheid gesteld worden aan het programma en de wetenschappelijke kwaliteit van docenten (met het oog op de accreditatie van de opleiding). In de hier voorgestelde constructie van een eigen Ned. Geref. basisopleiding is de TU Apeldoorn formeel aangewezen om erop toe te zien, dat aan deze eisen voldaan wordt. Het college heeft er alle vertrouwen in, dat de NGK goede docenten aanstellen.

Primair zijn de programma-eisen. In dit verband heeft het college erop gewezen, dat er momenteel betrekkelijk veel studenten zijn die de DII-fase in Apeldoorn volgen, die hun (basis)opleiding aan een niet officieel erkend opleidingsinstituut in Duitsland gevolgd hebben. Ook volgen twee oud-studenten aan het NGS de DII-fase. Beide groepen kunnen met een kort instroomprogramma de DII-fase volgen, omdat het door hen gevolgde studieprogramma door de TU Apeldoorn van voldoende niveau wordt geacht.

3. Gedachtewisseling begeleiders Theologische Studie Begeleiding

Op 2 maart 2000 heeft een gesprek plaatsgevonden met een afvaardiging van de begeleiders van de Theologische Studie Begeleiding, gevolgd door een gezamenlijk overleg met het bestuur van het Nederlands Gereformeerd Seminarie op 22 augustus 2000. Daarin is niet alleen uitvoerig gesproken over de voor- en nadelen van de huidige opleidings- en begeleidingssituatie, maar ook over de mogelijkheden en wensen met betrekking tot de op te zetten basisopleiding volgens het model dat met de TU Apeldoorn mogelijk lijkt te zijn.

3.1 Voordelen/nadelen van huidige opzet TSB resp. toekomstige opzet opleidingsinstituut
Als voordeel van de huidige constructie wordt gezien, dat de begeleiding erg flexibel is. Binnen onze kerken is er een bonte mengeling van theologiestudenten, die aan allerhande instituten studeren. Daarop kan de begeleiding flexibel inspelen. Een ander voordeel is dat de begeleiding typisch teamwork is. Dat manifesteert zich vooral tijdens de preekbespreking, waarin elk van de begeleiders zijn eigen inbreng heeft.

Een nadeel van de huidige constructie is, dat de begeleiding geen fundamentele, sturende rol kan spelen in de vorming van studenten. Het eigenlijke werk gebeurt in de opleiding, de TSB speelt daarin slechts een begeleidende, *bijsturende* rol. Niet dat dat helemaal niets betekent, maar de greep op de opleidingssituatie kan niet sterk zijn. Binnen de kring van de TSB-begeleiders maakt men zich daarom zorgen rond de enorme verscheidenheid aan theologische opleidingen waaraan de studenten binnen onze kerken studeren. Die zorgen komen voort uit enerzijds wat niet aan bod komt binnen bepaalde opleidingen, maar anderzijds juist uit wat wel aan bod komt binnen bepaalde opleidingen. Dat kan door de TSB niet voldoende aangevuld resp. gecorrigeerd worden. Door de TSB wordt gedaan wat mogelijk is, maar men zit aan de grens van de mogelijkheden. Reële vragen zijn volgens de begeleiders: Is de begeleiding toereikend genoeg? Kan er voldoende bijgestuurd worden?

Het pluspunt van de voorgestelde nieuwe constructie is, dat de invloed op de opleidingssituatie beduidend sterker is. Alleen al doordat er niet maandelijks, maar wekelijks contact zal zijn tussen docenten en studenten. Wel acht men het van belang dat binnen de nieuwe opzet het teamwork gehandhaafd blijft.

3.2 Vakken, accenten, vaardigheden, stage en mentoraat

Wat de aan de nieuwe basisopleiding te geven *vakken* betreft wordt opgemerkt, dat onlangs - los van de besprekingen met de COP- door de TSB een aantal theologische opleidingen is vergeleken. Het onderwijspakket aan de TU Apeldoorn is daarbij op basis van het studieprogramma en de verplichte literatuur beoordeeld als voortreffelijk, evenwichtig, en van een goed niveau met voldoende aandacht voor literatuur van gereformeerde signatuur en de brede theologische stroom. Wel zou er aanleiding zijn om iets te doen op het terrein van enkele "identiteitsgevoelige" vakken. Hierbij kan gedacht worden aan vakken, die te maken hebben met de praktijk van ons kerkelijk leven (kerkrecht, gemeenteopbouw, en wellicht liturgiek) en met de geschiedenis van onze kerken (kerkgeschiedenis 19e en 20e eeuw). Maar ook kan gedacht worden aan het "theologisch leergeld" dat onze kerken sinds de dertiger jaren in de weg van hernieuwd Schriftonderzoek en (mede door kerkelijke conflicten noodzakelijk geworden) theologische bezinning hebben opgedaan. Een en ander komt als het ware op integrale wijze aan de orde in de preekbesprekingen, waarbij zowel de theologische als praktische kanten van de verkondiging aan bod komen en kritisch worden doorgesproken.

De begeleiders van de TSB denken daarbij ook aan het leggen van eigen *accenten* in het aan de orde stellen van onderwerpen, die voor onze kerken door hun geschiedenis en huidige ontwikkeling van betekenis zijn. In dat verband zijn te noemen de vragen rond de verhouding tussen Schrift en belijdenis, en naar wat in de belijdenis door de theologie van haar ontstaans-tijd beïnvloed is. Verder denken de begeleiders aan voortgaande hermeneutische bezinning op de vragen rond de Schrift, zoals het dilemma "betrouwbaar of onfeilbaar" en het gebruik van de Schrift, ook in de onderscheiden reformatische en evangelische tradities. Voorts kan gedacht worden aan het verder doordenken van traditionele en moderne vragen en antwoorden op het terrein van dogmatiek en ethiek, waarbij dankbaar gebruik gemaakt wordt van het goede in andere tradities en hernieuwde bijbelstudie.

Tenslotte is er volgens de begeleiders binnen de nieuwe constructie een rol weggelegd voor de intensivering en structurering van het *mentoraat* onder de studenten, de begeleiding van *stages* en het (doen) ontwikkelen van niet-specifiek theologische *vaardigheden*.

3.3 Theologiestudenten die (nog) geen predikant willen worden

De begeleiders merken in de gesprekken met studenten, dat het beginsel van studievrijheid hoog in het vaandel van de studenten staat geschreven. Dat hangt hiermee samen, dat lang niet alle studenten reeds bij het begin van de studie predikant willen worden. Niet weinig studenten laten dit open, en studeren daarom liever niet aan een opleiding, die van meet af volledig op de opleiding tot predikant is gericht. Wanneer de nieuw op te zetten basisopleiding een aanvulling biedt op de predikantsopleiding aan de TU Apeldoorn, zou deze groep buiten de boot vallen. Daarom klinkt er vanuit de kring van de begeleiders een pleidooi om naast de nieuwe basisopleiding iets van de huidige studiebegeleiding voort te zetten. Of dat in elk geval de colleges in de aanvullende Ned. Geref. basisopleiding ook toegankelijk zijn voor studenten, die elders dan in Apeldoorn theologie studeren.

NB

De begeleiders hechten eraan dat de gemaakte opmerkingen rond vakken en/of accenten betrekking hebben op de situatie aan de TU Apeldoorn. Wanneer de voorgestelde constructie van een -eigen-basisopleiding-aangehaakt-bij-een-bestaand-instituut zou worden toegepast op een universiteit als bijv. de Universiteit Utrecht, wordt het verhaal anders. Dan kan naar hun opvatting in veel gevallen niet volstaan worden met het aanbrenge van accenten, maar zal voor een aantal onderdelen een alternatief programma moeten worden opgesteld.

4. Gedachtewisseling bestuur Nederlands Gereformeerd Seminarie

Op 26 november 1999 en 9 maart 2000 hebben gesprekken plaatsgevonden met het bestuur van het Nederlands Gereformeerd Seminarie, gevolgd door een gezamenlijk overleg met een afvaardiging van de begeleiders van de Theologische Studie Begeleiding en het bestuur van het NGS op 22 augustus 2000. Binnen de gesprekken met het bestuur van het NGS is in een open sfeer gesproken over de wenselijkheid en mogelijkheid van de plannen voor een nieuw op te zetten basisopleiding, aangehaakt bij de TU Apeldoorn. Daarin klinkt aarzeling door, die - zo verzekert het bestuur - niet wordt ingegeven doordat het NGS een slechte relatie met de TSB en/of de TU Apeldoorn zou hebben. Het tegendeel is het geval: de studenten bezoeken met plezier de TSB-bijeenkomsten, de stages onder supervisie van de TSB leveren geen enkel probleem op en verschillende oud-studenten volgen inmiddels de doctoraal opleiding in Apeldoorn.

4.1 Voors en tegens nieuwe basisopleiding

In de gesprekken werd duidelijk, dat door de verschillende bestuursleden van het NGS aanvankelijk over de wenselijkheid van de nieuw op te zetten basisopleiding, aangehaakt bij de TU Apeldoorn verschillend gedacht wordt. Het is daarom moeilijk hier een NGS-standpunt weer te geven. Daarvoor verwijst de commissie naar de bijlagen en beperkt ze zich hier tot het noemen van onderwerpen die aan in de gesprekken aan de orde zijn geweest. Enerzijds werden positief-kritische vragen gesteld, bijvoorbeeld over de omvang van de bijdrage van Ned. Geref. zijde. Is die echt van voldoende omvang om van een NG-basisopleiding te kunnen spreken? Bij overleg over de inhoud van het programma zal daarop gelet moeten worden. Ook wordt aandacht gevraagd voor de opvang van studenten met een zogenaamde late roeping. Het NGS is voor hen een zeer geschikte opleiding. Hoe wordt dat in de nieuwe situatie? Anderzijds wordt gesteld dat de voorgestelde samenwerking wellicht mogelijkheden biedt om de verwachte problematiek rond de vergrijzing van het docentenkorps van het NGS "op te lossen". Ook wordt opgemerkt dat het door de commissie gedane voorstel goede elementen uit de opleiding aan het NGS, de begeleiding vanuit de TSB en de opleiding aan de TU Apeldoorn combineert. Dat zou aantrekkelijk kunnen zijn voor studenten, en samenbindend kunnen werken in de kerken zonder dat het beginsel van studievrijheid wordt opgegeven. Een dergelijke opleiding zou positieve uitwerking kunnen hebben op de zogenaamde "kleine oecumene"...

Een ander belangrijk thema dat in de gesprekken aan de orde is gekomen is de plaats van de theologie. Een eventuele integratie van het onderwijs aan het NGS en de toerusting vanuit de TSB aan een nieuw op te zetten basisopleiding vraagt om een indringend gesprek in eigen kring hierover. Wat dat concreet betekent is niet zo gemakkelijk te verwoorden. Wat dat betreft herkent het bestuur van het NGS de moeite van de begeleiders van de TSB, wanneer ze aangeven dat er accentverschillen met "Apeldoorn" zijn. Pogingen om die accentverschillen concreet te benoemen, brengen verlegenheid met zich mee. Toch zijn die verschillen er wel.

Van belang is ook de waardering voor datgene wat de NGK ontvangen hebben in onze eigen kerkgeschiedenis. In dat verband wordt genoemd de waardering voor het gewone leven en het zicht op het dagelijks leven met de HERE God in het verbond.

In het kader van de opleiding tot predikant dient de Schrift zelf centraal te staan. Dat betekent volgens het NGS niet dat er binnen de opleiding geen plaats is voor goede theologische wetenschap. De theologische wetenschap heeft echter een ondergeschikte taak en verricht een 'levietendienst'.

4.2 Brief 14 september 2000

Als commissie hebben wij het bestuur van het NGS verzocht om zich intern nog eens te beraden en ons een eensluidend standpunt te kennen te geven over de voorstellen van de commissie. Dit standpunt werd bepaald in een bestuursvergadering van 8 september 2000. Bij schrijven d.d. 14 september 2000 (zie bijlage 1) deelt het bestuur mee, nog afgezien van het feit dat nog niet duidelijk is of de Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Curatoren van de TUA met deze constructie zullen instemmen, "onoverkomenlijke bezwaren" te hebben tegen de door de commissie voorgestelde optie. Men meent dat dit voorstel "de eenheid in de opleiding niet zal bevorderen", waarbij verwezen wordt naar de eerdere standpuntbepaling van 20 november 1996 (zie eveneens bijlage). Daarin wordt o.m. gesteld dat bij de roeping van de kerken om te zorgen voor een goede opleiding tot de dienst des Woords primair te denken is aan een "complete eigen opleiding". Een eigen basisopleiding, aanleunend tegen en in samenwerking met de TU Apeldoorn, is dus een miskennis van die roeping. De daaraan inherente verdeling van opleidingstaken interpreteert men daarom als ontbreken van "eenheid in opleiding".

In de brief van 14 september 2000 wordt er vervolgens op gewezen, dat het werk van het NGS al 24 jaar gedaan mag worden en kennelijk gezegend is. Het bestuur zegt niet de vrijmoedigheid te hebben om het NGS op te heffen.

Tenslotte verklaart het bestuur zich bereid tot loyale samenwerking met de TSB en tot meedenken over de mogelijkheid om de situatie van de opleiding te verbeteren. Wat het laatste betreft wordt de suggestie gedaan om de studievrijheid te beperken tot Kampen (Broederweg), Apeldoorn of Seminarie aangevuld met de TSB.

5. Gedachtewisseling theologiestudenten Ned. Geref. kerken

Bij de instelling van de eerste *Commissie Opleiding Predikanten* door de Landelijke Vergadering van Apeldoorn 1994 werd nadrukkelijk ook een plaats ingeruimd voor enkele studenten. De toen benoemde studenten hebben na afronding van hun studie hun plaats behouden in de commissie, die door de Landelijke Vergadering van Doorn 1998 met een nieuwe opdracht werd belast. Als gevolg daarvan is er binnen de commissie geen structurele inbreng van studenten meer. Derhalve heeft de commissie gemeend in de geest van de kerken te handelen, toen instemmend is gereageerd op een verzoek van de aan de TSB deelnemende studenten om hun standpunt inzake de opleiding naar voren te mogen brengen. Deze studenten vormen weliswaar geen formele afvaardiging van alle studenten, maar geven door hun verschillende opleidingsachtergrond een goede weerspiegeling van wat er onder de huidige studenten leeft. Op 2 september 2000 vond een gesprek plaats, waarvan hieronder puntsgewijs een weergave gegeven wordt.

5.1. *Weergave gesprek*

In het gesprek werd het volgende naar voren gebracht:

- a. Alle studenten spreken hun waardering uit voor de Theologische Studie Begeleiding, zoals deze thans plaatsvindt. Deze waardering heeft enerzijds te maken met de inbreng van de begeleiders, anderzijds met de breedheid samenhangend met de verschillende opleidingsachtergrond van de studenten, die een stimulerende en verdiepende werking op de discussies heeft.
- b. De studenten hechten veel belang aan het volgen van een erkende opleiding. Het verkrijgen van studiefinanciering en een erkend diploma acht men een groot goed.
- c. Binnen de nieuw op te zetten basisopleiding dient aandacht te zijn voor het groeiende aantal parttime studenten.
- d. De studenten zouden het jammer vinden, wanneer er een einde zou komen aan de studievrijheid. De met de studievrijheid samenhangende openheid en breedheid acht men erg waardevol. Het zou ook niet goed zijn, wanneer de studenten tot het volgen van een bepaalde opleiding gedwongen worden. Een nieuwe opleiding dient zichzelf te bewijzen. Wanneer de nieuwe basisopleiding kwalitatief goed is, zullen de studenten vanzelf komen.
- e. De studenten hebben de idee, dat de aandacht van de kerken wordt geconcentreerd op de studenten theologie die predikant willen worden. De studenten vragen zich af, of de kerken ook geen aandacht dienen te hebben voor de studenten uit onze kerken, die theologie studeren maar geen predikant willen worden en daarom aan een andere instelling studeren? Ook wordt aandacht gevraagd voor studenten die in aanvang niet, maar later toch predikant in onze kerken willen worden. Voor de eerste groep zou het wenselijk zijn, wanneer er iets van de TSB in zijn huidige vorm gehandhaafd blijft. Voor de tweede groep geldt hetzelfde, maar bovendien dat het eigen onderwijspakket in compacte vorm en derhalve in een versneld tempo kan worden aangeboden en ingehaald.

6. *Evaluatie*

Na de gesprekken met de TU Apeldoorn, de TSB, het NGS Amersfoort en de studenten zijn door de commissie de volgende evaluerende opmerkingen gemaakt:

6.1 *Wat betreft de TU Apeldoorn*

- a. In vergelijking met het gesprek van de vorige *Commissie Opleiding Predikanten* met het college van hoogleraren van bijna drie jaar geleden lijkt de TU Apeldoorn meer genegen om ons tegemoet te komen. Op landelijk niveau mag de relatie tussen onze kerken moeizaam zijn, als het gaat om de concrete samenwerking inzake de predikantsopleiding kan dat gelukkig niet gezegd worden. De huidige commissie vond de creativiteit in het meedenken over oplossingen erg verheugend.
- b. De optie van een eigen opleidings- en begeleidingsinstituut in combinatie (met inschrijving) aan de TU Apeldoorn lijkt een reële mogelijkheid. Wel is duidelijk dat men nieuwsgierig is naar het antwoord op de vraag welke vakken door eigen Ned. Geref. docenten gegeven zullen worden.

6.2 *Wat betreft de TSB begeleiders*

- a. De begeleiders zijn bezorgd over de diversiteit aan theologische opleidingen waaraan de studenten binnen onze kerken studeren. De verschillen en deficiënties kunnen door de TSB niet voldoende gecorrigeerd resp. aangevuld worden. De nieuwe basisopleiding biedt meer mogelijkheden tot vorming van de a.s. predikant door wezenlijke invloed op de opleiding zelf. De commissie constateert dat de begeleiders in toenemende mate zorgen hebben over de situatie van de opleiding in onze kerken en ziet hun positieve stellingname ten opzichte van de nieuw op te zetten basisopleiding als steun in de rug.
- b. De begeleiders staan in beginsel positief tegen de constructie van een nieuw op te zetten basisopleiding, waarbij gebruik gemaakt wordt van de mogelijkheden en faciliteiten aan de TU Apeldoorn. Ook dit is een steun in de rug van de commissie.

- c. Als het gaat om de eigen inkleuring van de basisopleiding denken de begeleiders eerder aan het aanbrengen van eigen accenten in de bestaande vakken dan aan compleet nieuwe vakken. Binnen de commissie wordt hierover verschillend gedacht. De commissie acht een oordeel over dit standpunt op dit moment niet noodzakelijk, maar is van mening dat de opvattingen van de begeleiders hierover een eerste aanzet vormen voor een verdere gedachtewisseling over de opzet van de nieuwe basisopleiding. Bij de concrete uitwerking zal uiteraard het NGS betrokken moeten worden. In elk geval dient minimaal gedacht te worden aan preekcolleges, Nederlandse kerkgeschiedenis, stage, mentoraat en praktische vaardigheden en accenten in de lijn van het huidige TSB-programma.
- d. De commissie is blij dat de begeleiders zich con amore bereid verklaard hebben om met het NGS door te praten over de plaats van de theologie, en de betekenis daarvan voor de predikantsopleiding.
- e. De begeleiders vragen aandacht voor die theologiestudenten, die niet aan de door de commissie voorgestelde basisopleiding studeren en pas in de loop van hun studie het verlangen hebben predikant te worden binnen onze kerken. Graag zouden zij zien, dat voor zulke "instromers" regelingen getroffen worden. De commissie deelt de zorg van de begeleiders op dit punt.

6.3 Wat betreft het bestuur van het NGS Amersfoort

- a. Het NGS heeft na aanvankelijke aarzeling laten weten niet overtuigd te zijn van de wenselijkheid van de door de commissie voorgestelde basisopleiding. Daarbij speelt de opvatting een belangrijke rol, dat de kerken in beginsel geroepen zijn te zorgen voor een goede (complete) eigen opleiding. De commissie onderschrijft de in par. 7.2 van het rapport van de vorige *Commissie Opleiding Predikanten* uitgesproken mening, dat niet gesproken kan worden van een principiële verplichting tot het opzetten van een complete eigen opleiding. De commissie is van mening, dat een eigen basisopleiding niet uitsluit, dat voor sommige vakken een beroep wordt gedaan op andere onderwijsinstellingen (zie ook 1.5). Het eigen instituut van onze kerken draagt daarvoor de verantwoordelijkheid. De commissie is ervan overtuigd dat realisatie van deze optie leidt tot de door het besluit van de Landelijke Vergadering beoogde eenheid in de opleiding. Immers, het zal de enige opleiding zijn die formeel van onze kerken uitgaat en waarin alle krachten gebundeld zijn.
- b. Het NGS vraagt zich af of de synode van de CGK en de curatoren van de TUA met het commissievoorstel zullen instemmen. Het lijkt de commissie onwenselijk vooruit te lopen op de reactie op dit plan van de zijde van de CGK en het onder 6.1 a. vermelde geeft hoop.
- c. Het NGS heeft niet de vrijmoedigheid om thans tot opheffing van het seminarie over te gaan. De commissie meent dat dit nu niet gevraagd wordt van het NGS. Wel is gevraagd of de optie die de commissie voorstaat en aan de Landelijke Vergadering zal voorstellen niet bij voorbaat, ongeacht het onderhandelingsresultaat, onaanvaardbaar te verklaren, maar te willen meewerken om daaraan een zo goed mogelijke invulling te geven. Als het dan t.z.t. tot opheffing van het NGS zou komen, zou er een goede overgangsregeling voor de dan ingeschreven studenten aan het NGS moeten komen.
- d. Het NGS brengt als argument naar voren, dat het niet aangaat om het werk van het NGS op te geven, terwijl het kennelijk zo door de Here gezegend is. De commissie zou dit niet graag willen bestrijden. Het is voor ons echter de vraag, of die zegen wordt geblokkeerd wanneer het werk van het NGS een goede plaats krijgt binnen de nieuw op te zetten basisopleiding.
- e. Het NGS doet de suggestie om de eenheid van opleiding te bevorderen door de studievrijheid te beperken tot de TU Kampen (Broederweg), TU Apeldoorn of NGS, aangevuld door de TSB. Deze suggestie gaat echter voorbij aan de besluitvorming van de vorige Landelijke Vergadering waarbij de Commissie Opleiding Predikanten een opdracht in een andere richting heeft gekregen. Bovendien is het derde lid ervan, "NGS + TSB", geen reële optie, daar een DII-examen nu als norm geldt en daarvoor is meer nodig dan NGS + TSB. Dat pleit nu juist voor het voorstel van de commissie, dat tegelijk tegemoet komt aan de wens der studenten van een erkende opleiding en een erkend diploma.

- f. Gelet op de in de brief van 14 september 2000 uitgesproken bereidheid tot het blijven meedenken over de mogelijkheden om de situatie van de opleiding te verbeteren gaat de commissie ervan uit, dat het bestuur van het NGS zijn standpunt opnieuw zal bepalen, nadat de Landelijke Vergadering over het onderhavige voorstel een besluit heeft genomen. De commissie hoopt dat dit NGS-standpunt de basis kan zijn voor constructief meedenken tot verbetering van de opleiding binnen het dan aangegeven kader. Pas dan zal blijken of de nieuwe basisopleiding naar het oordeel van het NGS geen opheffing, maar een goede voortzetting van het werk van het NGS kan zijn.
- g. In een volgende gespreksronde zal ook gesproken moeten worden over de plaats van de theologie. Het gaat hier vooral om de prolegomena van de theologiebeoefening, waarbij het NGS uitgaat van o.a. de opvattingen binnen de Reformatorische Wijsbegeerte. De commissie heeft echter niet de indruk, dat de verschillen in visie de door de commissie voorgestane samenwerking met de TU Apeldoorn voor de nieuw op te zetten basisopleiding belemmeren.
- h. Het NGS vraagt aandacht voor studenten met een bijzondere en/of late roeping, die veelal ook parttime studeren. Door de eenvoudige en kleinschalige opzet van de opleiding kan het NGS daarop nu goed inspelen. De commissie deelt de zorg van het NGS op dit punt, en meent dat bij het verder vorm geven aan de eigen opleiding aandacht geschonken zal moeten worden aan studenten die laat instromen en een parttime studie willen volgen.

6.4 Wat betreft de studenten

- a. De studenten vinden het belangrijk, wanneer de nieuw op te zetten basisopleiding een erkende opleiding is. De commissie deelt die opvatting, zoals we aangegeven hebben onder onze uitgangspunten (zie ook 1.5).
- b. De studenten hechten zeer aan de studievrijheid, ook vanwege de daarmee samenhangende openheid en breedheid binnen de discussies in het kader van de bijeenkomsten van de Theologische Studie Begeleiding. De commissie kan begrijpen dat de huidige verscheidenheid van opleidingsplaatsen waaraan de studenten studeren boeiende gesprekken en discussies met zich meebrengt. Voor de langere termijn voorzien de kerken echter problemen, reden waarom onze commissie de opdracht gekregen heeft om te onderzoeken of er mogelijkheden zijn om meer eenheid in opleiding te brengen. Wel zou er volgens de commissie binnen de nieuw op te zetten basisopleiding ruimte moeten blijven voor het gesprek met andere theologische opvattingen, zoals dat thans ook gebeurt binnen het kader van de TSB via lezingen en boekbesprekingen. En er blijft natuurlijk gesprek mogelijk via studenten van elders.
- c. De studenten vragen aandacht voor parttime studenten en de theologiestudenten binnen onze kerken die (nog) geen predikant willen worden. Voor ons commentaar verwijzen we naar wat we terzake gezegd hebben onder 6.2 e. en 6.3 h. Of een compact inhaalprogramma aangeboden kan worden, zal zeer afhangen van het stadium waarin een student alsnog zal willen instromen in de basisopleiding. Het is immers niet ondenkbaar, dat bepaalde vakken compleet "overgedaan" moeten worden (zie ook het NB onder 3.3).

7. Conclusies en aanbevelingen

- 1. De commissie heeft tussen de twee soorten basisopleiding *de keuze voor een eigen opleidings- en begeleidingsinstituut in combinatie met en studie aan de TU Apeldoorn maakt*.
- 2. De optie van *een eigen basisopleidings- en begeleidingsinstituut in combinatie met inschrijving bij en studie aan de TU Apeldoorn lijkt een reële mogelijkheid*. Het College van Hoogleraren wil graag nader overleggen over de realisatie daarvan. De commissie is van mening, dat het mogelijk moet zijn om op basis van kernonderdelen uit het begeleidings- en onderwijsprogramma van resp. de Theologische Studie Begeleiding en het Nederlands Gereformeerd Seminarie een eigen studieprogramma op te stellen. Als een en ander in overleg met de TU Apeldoorn voor zowel het NGS als de TSB in bevredigende

zin kan worden gerealiseerd, wordt daarmee naar het oordeel van de commissie een aantrekkelijke opleiding verwezenlijkt en wel degelijk de eenheid van opleiding bevorderd. Niet alleen wordt hiermee theologisch isolement vermeden, maar ook kan studiefinanciering en een erkend diploma verworven worden. Bovenal wordt door de bundeling van verschillende bekwaamheden uit onze kring kwaliteit geboden. De commissie heeft goede hoop, dat dit een stimulerend effect zal hebben op de belangstelling voor de studie en de opleiding tot de dienst des Woords binnen onze kerken.

3. Zowel het college van hoogleraren als de commissie zien *mogelijkheden rond "aansluiting" in Apeldoorn*. Het gaat immers niet om het opzetten van een gezamenlijke opleiding, maar om een bijzondere, goed omschreven vorm van samenwerking op basis van een zekere verdeling van taken in combinatie met een instroomregeling van bijzondere aard. De huidige samenwerking, die door alle partijen op prijs wordt gesteld, wordt er in feite door uitgebreid.
4. In het denken over de opleiding speelt het *toekomstperspectief* een niet onbelangrijke rol. Dat geldt ten eerste de hoop op een toekomstige nauwere samenwerking (hopelijk ook t.a.v. de theologische opleiding) binnen de "kleine oecumene", die wellicht nodig wordt i.v.m. wettelijke accreditatie en beoordeling door de overheid. Ten tweede de zorg om een voor studenten en gemeenten goede en aantrekkelijke opleiding tot predikant. Ten derde de zorg voor toekomstige beschikbaarheid van voldoende gekwalificeerde docenten uit eigen kring, bij een geheel eigen basisopleiding zonder erkenning en mogelijkheden voor onderzoek e.d.
5. Een eigen kerkelijke basisopleiding impliceert t.z.t. een *opgaan van NGS en TSB* in deze nieuwe opleiding. Dat kan alleen wanneer aan de onder 7.2 genoemde voorwaarden is voldaan.
6. Door het NGS wordt *de dienende plaats van de theologie* in het geheel van de opleiding tot predikant benadrukt. In geding hierbij is niet, dat de a.s. predikanten gevrijwaard moeten blijven van theologie. De commissie is van mening dat een opleiding voor predikanten op academisch niveau niet zonder theologie kan. Enerzijds om theologische zienswijzen te kunnen beoordelen, anderzijds om vrij gebruik te kunnen maken van waardevolle theologie. Het gaat feitelijk om de aard van de theologie en de plaats die zij inneemt. Het gesprek hierover zal een vervolg moeten krijgen, waarmee ook duidelijk wordt wat een en ander betekent voor de invulling van het eigen studieprogramma. De commissie acht de verschillen in visie echter niet van dien aard, dat ze samenwerking met de TU Apeldoorn verhinderen.
7. Zowel door het bestuur van het NGS, de begeleiders van de TSB en de huidige theologiestudenten is meermalen aandacht gevraagd voor de eigen plaats van *studenten met een bijzondere en/of late roeping*, die veelal ook *parttime studeren*. De commissie waardeert de aandacht voor deze groeiende categorie studenten, maar meent dat de structuur en het programma van een nieuwe basisopleiding daarop niet kunnen worden afgestemd. Wel moeten en kunnen t.z.t. in overleg met de TU Apeldoorn regelingen worden ontworpen voor zulke studenten.
8. Zowel door de begeleiders van de TSB als door de studenten is ook aandacht gevraagd voor *theologiestudenten die met hun studie een ander doel beogen dan het predikantschap binnen onze kerken*. Ook hiervan geldt dat de commissie op zichzelf de aandacht voor deze categorie studenten waardeert. De commissie is echter van mening, dat de kerken primair verantwoordelijk zijn voor de zorg voor hun a.s. predikanten. De structuur en het programma van een nieuwe basisopleiding zullen worden afgestemd op studenten, die predikant binnen onze kerken willen worden. Wel moet het voor andere stu-

dent mogelijk zijn, dat aan onderdelen van het onderwijs- en begeleidingspakket van het eigen basisopleidings- en begeleidingsinstituut deelgenomen kan worden.

9. Als een eigen basisopleiding (van welke aard ook) wordt opgezet, moet een beslissing genomen worden inzake de *studievrijheid*. De commissie gaat ervan uit dat de nieuwe opleiding een wervend karakter zal hebben en voldoende studenten zal trekken (zie ook boven onder punt 2). Toch meent zij zowel om inhoudelijke redenen (eenheid in opleiding) als om de aanzienlijke kerkelijke investeringen, dat op a.s. predikanten van onze kerken een zware verplichting moet rusten om aan deze nieuwe opleiding te studeren. Als de door de commissie voorgestelde opzet voor een basisopleiding slaagt, dient dat de weg tot het predikantschap in onze kerken te worden. Tegelijk moet er de mogelijkheid van enige instroom zijn, primair voor wie pas tijdens zijn studie de roeping tot het predikantschap ervaart, mits de randvoorwaarden daarvoor duidelijk zijn omschreven.
10. Het opzetten en in stand houden van de door ons voorgestane nieuwe basisopleiding zal uiteraard extra *kosten* met zich meebrengen. De commissie heeft hiervoor nog geen onderzoek gedaan. Dat was ook amper mogelijk zolang de omvang, de facilitering en de mate van samenwerking met de TU Apeldoorn niet nader zijn ingevuld. Wel verwacht de commissie dat die extra kosten, als er een goede samenwerking met de TU Apeldoorn tot stand komt, niet omvangrijk behoeven te zijn. In het licht van wat thans vanuit de kerken wordt opgebracht moet de financiering haalbaar kunnen zijn. Overigens lijkt ons enige extra financiële inspanning ter vergroting van de kwaliteit en de eenheid van de opleiding ook verantwoord. Lettende op wat de CGK en de Geref. Kerken Vrijgemaakt voor hun opleiding opbrengen hebben onze kerken tot dusverre "goedkoop" gewerkt.

Slot

We willen niet verhelten dat de gesprekken binnen de commissie en van de commissie met anderen de nodige inspanningen vereisten. Toch zijn wij blij deze gesprekken gevoerd te hebben. De commissie heeft ernaar gestreefd een unaniem rapport te kunnen uitbrengen, en is daar op een enkel punt na (zie 6.2 c.) in geslaagd. We zouden ook graag zien, dat het werk van onze commissie een vervolg krijgt op basis van een uitspraak van de LV over de in hoofdstuk 7 geformuleerde aanbevelingen, met name de samenwerking met de TU Apeldoorn (7.2) en een uitspraak dat dit de opleiding tot predikant in de NGK wordt (7.9). Wij hebben ook goede hoop, dat zo'n uitspraak ook het NGS tot andere gedachten zal brengen, zodat het constructief zal willen meewerken aan de concrete uitwerking van dit vervolg.

Dat verlangen naar een vervolg is er allereerst vanwege de toekomst van de opleiding voor predikanten binnen onze kerken. We zijn ervan overtuigd, dat de nieuw op te zetten basisopleiding een aantrekkelijke en goede opleiding kan zijn. We hebben ook goede hoop, dat zij een stimulerend effect zal kunnen hebben op de belangstelling binnen onze kerken voor de opleiding tot de dienst des Woords.

Maar onze wens tot een vervolg van ons werk is ook ingegeven door een breder verlangen. Ons land maakt momenteel een kaalslag door waar het gaat om de kerken en de verschillende theologische faculteiten. We beseffen dat het niet aan ons is dit tijt te keren. De tijden zijn in Gods hand, die uitrukt en afbreekt, maar ook bouwt en plant (vgl. Jeremia 1:10). Zouden we niet iets van Gods goede hand daarin kunnen zien, wanneer we met elkaar de handen ineen kunnen slaan en samen met de TU Apeldoorn en wellicht t.z.t. met de TU Kampen een goede opleiding zouden kunnen opzetten van waaruit iets goeds in en voor ons land gedaan kan worden? De HERE heeft onze kleine kerken in veel opzichten gezegend, juist ook in het verstaan van de Schrift met het oog op de tijd waarin we leven. Wie weet wil de HERE ons in die traditie zegenen, en daartoe de nieuw op te zetten opleiding gebruiken. Als wij via bundeling van onze eigen krachten en in goede samenwerking met de TU Apeldoorn besluiten tot het opzetten van een goede opleiding tot de dienst des Woords, geloven we dat we met vrijmoedigheid een beroep mogen doen op Hem.

Bijlage van LV 41.1 Rapport Commissie Opleiding Predikanten

Brief Bestuur Stichting Nederlands Gereformeerd Seminarie aan de Commissie Opleiding Predikanten

Uw Commissie heeft ons Bestuur gevraagd een standpunt in te nemen ten aanzien van een nieuw op te zetten basisopleiding, zoals aangegeven in punt 10 van de notitie welke in het overleg van 22 augustus j.l. met uw Commissie en vertegenwoordigers van de TSB aan de orde is gesteld. In onze bestuursvergadering van 8 september j.l. is deze kwestie besproken.

Het overleg met uw Commissie heeft ons er niet van kunnen overtuigen dat de door u geprefereerde optie, een opleiding aan de Theologische Universiteit Apeldoorn (TUA) in combinatie met een eigen opleidings- en begeleidingsinstituut met enkele door eigen docenten verzorgde studie-onderdelen, de eenheid in de opleiding zal bevorderen. Nog afgezien van het feit dat nog niet duidelijk is of de Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Curatoren van de TUA met deze constructie zullen instemmen, zijn er van onze kant onoverkomelijke bezwaren. Wij kunnen dan ook niet anders dan verwijzen naar onze eerdere standpuntbepaling - dd. 20 november 1996 - welke als bijlage bij deze brief is gevoegd.

Het Nederlands Gereformeerd Seminarie heeft nu al 24 jaar gezegend werk mogen verrichten. De samenstelling van het studiepakket kan een vergelijking met Apeldoorn en Kampen (Broederweg) doorstaan. Wij leiden op tot een kandidaatsexamen oude stijl, te vergelijken met een doctoraal I. Aanvaarding van uw voorstel zou opheffing van het Seminarie betekenen. Wij bezitten daartoe niet de vrijmoedigheid. Het zou betekenen een werk opgeven dat de Here kennelijk heeft willen zegenen. Wij hebben ons ingezet voor een opleiding die onderscheid maakt tussen het theologisch denken en het praktisch profetische spreken van de Heilige Schriften. De kennis van de Schriften dient naar ons inzicht centraal te staan. Theologie heeft een ondergeschikte taak en verricht een leviendienst.

Het gaat ons bovenal om de toekomst van de prediking in de Nederlands Gereformeerde Kerken. De nood der Kerk is de nood der prediking. En er is op dit punt sprake van nood. De inmiddels geëmeriteerde begeleiders drs. H. de Jong en drs. O. Mooiweer zien dat ook, blijkens recente artikelen in CV-Koers en het Nederlands Dagblad.

Wij blijven bereid tot loyale samenwerking met de TSB en tot meedenken over de mogelijkheden om de situatie van de opleiding te verbeteren. Ook voor ons staat centraal: wat dient de gemeenten? In dit verband vraagt ook de kwestie van de studievrijheid de aandacht. Als de opleiding beperkt zou worden tot Kampen (Broederweg), Apeldoorn of Seminarie + TSB was er al veel gewonnen. In de huidige situatie kunnen wij echter niet anders dan het standpunt benadrukken dat in onze eerder genoemde standpuntbepaling als volgt is geformuleerd: "Op grond van onze praktijk kunnen wij in alle redelijkheid niet inzien waarom wij ons werk niet zouden mogen voortzetten. Wij vragen de erkenning en het behoud van ons werk als gegeven te aanvaarden".

Bijlage bij brief NG-Seminarie aan Commissie Opleiding predikanten

Standpuntbepaling m.b.t. de voorstellen van de Commissie Opleiding Predikanten

In de brief van 3 oktober 1996 wordt door de Commissie ingehaakt op opmerkingen van de kant van het Seminarie, alsof daar sprake zou zijn van gedachten en voorstellen van het Stichtingsbestuur. Tijdens het eerste gesprek is echter benadrukt dat de leden van het Bestuur spraken à titre personnel, gezien de korte voorbereidingstijd. Wat toen van de kant van het Seminarie gezegd is kan dan ook niet worden opgevat als voorstel of suggestie van het Stichtingsbestuur.

Alle Kerken zijn in hun kerkverband geroepen te zorgen voor een goede opleidingsmogelijkheid. Naar onze mening dient daarbij primair gedacht te worden aan een complete eigen opleiding. Redenen om daarvan af te wijken dienen zwaarwegend te zijn. Vooral nog wordt de keus voor een aanbouw-opleiding naar onze mening niet gesteund door een overtuigende motivering. Budgettaire is een complete eigen opleiding mogelijk, zoals uit het werk van het Seminarie blijkt.

Erkenning door de overheid heeft o.i. geen toegevoegde waarde en mag in geen geval bepalend zijn voor de structuur van de opleiding. Het gaat tenslotte om een opleiding ten dienste van de Kerken voor het predikambt.

Het Seminarie is opgericht omdat de Samenwerkende Kerken er van overtuigd waren en zijn, dat de Kerken zelf een roeping hebben te arbeiden aan de opleiding van toekomstige dienaren des Woords. Dat is iets anders dan het stichten van een Theologische Universiteit. Theologisch bezig zijn is iets anders dan toerusting van aanstaande dienaren des Woords. Bij de stichting van het Seminarie is een opleiding beoogd, waar rekening gehouden zou worden met het belangrijke onderscheid tussen het theologisch denken en het profetische spreken van de Schrift. Immers, de Schrift spreekt niet wetenschappelijk maar praktisch profetisch! Dit wordt in de theologische wereld niet of onvoldoende gezien.

Het Seminarie is een complete opleiding, die al 20 jaar goed functioneert. Iedere Kerk kan zich daarbij aansluiten als Samenwerkende Kerk. Kandidaten van het Seminarie worden door de Kerken geaccepteerd en gewaardeerd. Als mensen bijzondere gaven hebben en zich geroepen voelen zich voor te bereiden op een promotie in de theologie zijn daar wegen voor. Ook met het kandidaatsexamen van het Seminarie worden mannen toegelaten tot een doctoraalstudie, bijv. In Kampen (Broederweg).

Het doel van de Landelijke Vergadering "eenheid van opleiding" wordt met de voorgestelde partiële opleiding niet verwezenlijkt, omdat op deze wijze onze Kerken niet (meer) beschikken over een complete eigen opleiding. Onze Kerken worden daardoor voor een belangrijk deel afhankelijk van de Christelijke Gereformeerde Kerken, waarbij wij geen enkele zeggenschap hebben over het onderwijs dat "Apeldoorn" geeft. Dit klemt temeer gelet op de toenemende invloed van "Bewaar het Pand", zoals tot uiting komend in de benoeming van docenten.

De Here heeft ons bescheiden, maar baanbrekende werk rijk gezegend. Door Christelijk Gereformeerden en Gereformeerden (vrijgemaakt) wordt positief over onze opleiding geoordeeld. Oudere (parttime) studenten uit andere beroepssferen kunnen goed bij ons terecht, anders dan bij de universiteiten.

Op grond van onze praktijk kunnen wij in alle redelijkheid niet inzien waarom wij ons werk niet zouden mogen voortzetten. Wij vragen, de erkenning en het behoud van ons werk als gegeven te aanvaarden.

Het Seminarie is bereid mee te denken hoe, met behoud van ons werk, meer eenheid in de opleiding kan worden bevorderd. Als wij het goed zien gaat het daarbij met name om de aansluiting van onze opleiding aan een voortgezette universitaire opleiding.

Wat tenslotte Tim. 2:2 betreft: ook dit woord van God is niet alleen tot ons gekomen, maar wel terdege óók tot ons. Daarom hebben we in 1973/1976 de hand aan de ploeg gezet.